

E. V. MILANOVA & A. V. KUSHLIN (Eds.)

Tájökológiai Világtérkép

(World Map of Present-day Landscapes)

United Nations Environment Programme (UNEP) - Moscow State University,
Moscow, 1993

A tájökológia mind nagyobb figyelmet érdemel és egyre szaporodik azoknak a térképeknek, közleményeknek, könyveknek és rendezvényeknek a száma, amelyek foglalkoznak ezzel a problémakörrel, amely nemcsak a tudomány, hanem a tervezés, környezetvédelem és gazdasági élet szempontjából is elsőrendű jelentőséggel bír.

A tájökológia a felhasználás céljától függően foglalkozhat kisebb vagy nagyobb területekkel különböző léptékben, de általános fontossága van e témakörnek másutt is éppúgy, mint a globális szemléletnek és a globális feldolgozásoknak.

Fentiekből kiindulva határozott úgy az ENSz Környezetvédelmi Szervezete (UNEP) 1990 októberében, hogy - együttműködve az akkori szovjet Nemzetközi Projektek Központjával és a Szovjet Környezetvédelmi Szervezettel - egy kutatási programot indít, amelynek keretében globális képet ad a különböző tájtypusokról és tájegységekről. Ezt követően a Programhoz csatlakozott a UNEP Sivatagosodási Programjának Tanácsadó Testülete és 1991 júniusában Nairobiban kapott megbízást a Moszkvai Állami Egyetem, hogy készítse el 1:15 000 000 léptékben a Világ Tájtypusainak és Tájjegysegeinek Térképét.

Széles körű kutatómunka segítségével 1993-ban látott napvilágot a térkép négy térképlapon, magyarázó füzet kíséreté-

ben, a Moszkvai Állami Egyetem Földrajzi Fakultásának Globális Fizikai-Földrajzi és Geoökológiai Osztályának kiadásában.

A térkép, melynek jelmagyarázata egyszerűsítve és csoportonként különbözteti meg a világ tájegységeit, a lépték miatt természetesen részletekbe nem bocsátkozhat és szinte összefoglalását adja a konvencionálisan ismert és elfogadott fizikai-földrajzi, geomorfológiai egységeknek. Ezekkel foglalkozik a magyarázó füzet első része.

A második részben a szerzők a térkép mellett értelmezik azokat az információs anyagokat, amelyek segítségével a térkép készült és a rendszerezés elveit adják meg. Ugyanitt ismertetik a térképezés szakmai szempontjait és a felhasznált kartográfiai anyagot és módszereket.

Különös és újszerű értéke a térképnek és a magyarázó résznek a tájak megváltozásának, különösen az antropogén hatásnak az ismertetése. Ebben a vonatkozásban különbséget tesznek az ún. "természetes" antropogén hatás, mely alatt a fejlődő emberiség lassú befolyását értik a tájra, valamint az erősen iparosodott és urbanizált területeken tapasztalható fokozott antropogén hatás között.

A különböző emberi hatások mellett azok mértékét is igyekeztek figyelembe venni a szerzők és négy csoportra osztották a befolyások intenzitását, amelyek

közül a negyedik már több mint 50 %-os változást okoz a tájban. Rövid utalás történik az előrejelzett klímaváltozásokkal kapcsolatban a lehetséges tájökológiai változásokra is. Ugyancsak utal az anyag a radioaktív bomlástermékek lehetséges hatására is.

A térképek rendszerében a szerzők elválasztják az ún. "természetes" alrendszereket az antropogén alrendszerektől, azonban törekszenek arra, hogy ez a nagy tájövezeteken belül történjék.

Mind a magyarázó szöveg, mind pedig a térképek jelmagyarázata olyan törekvéssel készültek, hogy a térkép alkalmas legyen más programokban készült, hasonló igényű adat- és térkép-anyagokkal való összekapcsolásra, így például az űrfelvételek, GLASOD, Sivatagosodási Világprogram, nemzetközi adatbázisok, stb. vonatkozásában.

A magyarázó füzet külön kitér az anyagnak a fenti programokhoz való kapcsolódására és az együttes felhasználás lehetőségére és módszereire is.

Tekintettel fenti igényekre és lehetőségekre, a térképet összeállító munkacsoport további tevékenységeket fejt ki a programok együttes felhasználásának módszereire és számítógépes alkalmazásuk lehetőségeinek és technikájának kidolgozására és várhatóan még folyó évben a software-t megszerezhetővé teszi az érdeklődők részére.

A Munkacsoport vezetőit, E. V. MILANOVA-t és A. V. KUSHLIN-t, valamint a nagyszámú közreműködő munkatársat elismerés illeti a figyelemre méltó publikáció elkészítéséért, amely kétségkívül széles körű érdeklődést fog kiváltani és felhasználására számos szakterületen lesz kereslet és lehetőség.

Érkezett: 1994. június 9.

SZABOLCS ISTVÁN

MTA Talajtani és Agrokémiai
Kutató Intézete, Budapest